

«Забытыя імёны»

(Заканчэнне з 1-ай бачыны)

«прагрэсыўнае» думкі і «бязынтарэсоўнай» дапамогі самога расейскага народу — тэза, што толькі дэмакратычная Расея змагла прайдзі да развязання нацыянальнае пытаніне. Такія накінутыя пагляды можна знайсці ў нарысе «Беларускай літаратуры» С. Васіленка, выданым у 1951 годзе. Агульна тэза гэтага фальсифікату тая, што беларуская нацыя, як не існавашага дзяржава, ў гісторыі народу, паўсталі дзякуючы ўваходу беларускіх земляў у склад расейскіх імперый і, перадусі, дзякуючы Расеіям, якія сваім прагрэсыўнымі ідэямі прафадзілі ў Беларусау нацыянальныя націцы і дапамаглі ім падняцца да націй. Для доказу аўтар нарысу прыводзіць шматлікія працы аб Беларусі расейскіх этнографаў мінулага стагодзіся, зусім не засташыўчыся ім тэза, што гэтае іхнае зацікаўленне беларускім народам дыктавалася супрацьдзеяннем на польскую прарапаганду на Захадзе, што імкнулася давесці польскасць беларускага народу. Расейскія этнографы працаўшы ў адваротным кірунку — даводзілі «рускасць» гэтага народу. Траба прызнаць, што з гэтых працаў карысталі беларускія адраджэнцы, але як з сырота матырыялу, а не паднесенага ў гатовым выглядзе, як гэтае цвердзіць аўтар нарысу. Не прыпадкова таму, што ён зводзіць беларускую нацыянальна-культурную адраджэнне апошнімі стагодзісямі да дзеяннісці двух асобаў: Дуніна-Марцінкевіча і Францішка Багушэвіча. Пры гэтых харатаўрызуе першага як носьбіт феадальні-ціхаючых інтарсаў, робячы з другога дэмакрата-рэвалюцынера, узгадаванага вылучна на расейскім дэмакратызме.

Вось-жо ў згаданым артыкуле «Забытыя імёны» напамінаецца аб «даўно насьпелай неабходнасці» сур'зінага даследвання літаратурнай спадчыны беларускага народу мінулага стагодзіся, бо яна адлюстроўвала нацыянальнае адраджэнне народу. Аўтар артыкулу прапануе беларускім акадэмікам занічыя даследваннем творчасці пастаўскага і этнографа Яна Чачота і групы беларускіх пастаў і грамадzkіх дзеячоў піцідзесцятых гадоў мінугала стагодзіся — А. Дарэўскага-Вярыгі, В. Карапткевіча, Нядзвеенка, Зямкевіча, Я. Вуля (Францішка Корбута). З прычыны абставін гэтых пастаў былі зарганізаваныя калі газеты «Кур'ер Віленскі», што выходзіла на польскай мове, аднак свае творы пісалі на беларускай мове. Гэтых творы амаль усе загінулі, бо яны было магчымасці іх друкаваць. Паводле паказанняў тагачасных польскіх пісменнікаў, асабліва этнографа А. Кіркора, а таксама згодыні цверджанняў захаваных літаратурных спадчын беларускіх пастаў, найблізы нацыянальна-дзеяйныі і багатыя творчыя былі А. Дарэўскі-Вярыга і В. Карапткевіча. Дарэўскі-Вярыга займаўся збіраннем песенага і фальклёрнага матырыалу, а таксама м.у. свае арыгінальныя творы, як «Гутарка з паландскай народнай літаратурай», «Міхалкі», «Брыхай», «Літвінам», записаных у мой альбом», «Му-

жыцкай думкі з ваколіц Віцебска на агалашанні вольнасці», драма «Гордасць і камэдзія «Грэх». Высокай літаратурнай вартасці быў лігыні пераклад «Канрада Валенрода» А. Міцкевіча. Захаваўся ягоны прыватны альбом, які, па ўпісаных аўтографах, съвестыць абе useагультай да яго пашане, як нацыянальная пасты-адраджэнца і прызначана пасты наагул. Высока ацэніваў творчасць Дарэўскага-Вярыгі А. Кіркор. Польскі паста А. Адзінец прысьвяціў верш «Да Арцёма Вярыгі», называючы яго «сынам беларускай зямлі», які належыў у народ «шляхотным ідэям». Падобна аб Дарэўскім-Вярыгу адзначылася тагачасная беларускія пасты. Гэтак Н. Карапткевіч называў яго «беларускім дударом», а Я. Вуль прысьвяціў свой верш «Да дудара Арцёма» ад надзвінскага мужыка, у якім прарочыць што-калькісці, за заслугі перад сваім народам, будзе прысуджаны Дарэўскому-Вярыгу лігерыў вінок. З свайго боку В. Карапткевіч таксама адносіў аўтара верши Дарэўскага-Вярыгі, закліканы апошнія прысьвяціць свою музы «зямыцы роднай», вызволільнай барацьбе свайго народу.

А. Дарэўскі-Вярыга прысьвяціў на

толькі сваю музы нацыянальной справе беларускага народу, але за яе скла-

дзялкі на падрыхтоўцы паўстань-

і 1861-1863 гадоў на Віцебшчыне, за

што быў сасланы царскім ўладамі ў

П. У.

Па старой традышы

(Заканчэнне з 1-ай бачыны)

дама імкніца, наколькі гэта ў іхных

магчымасцях, перашкаджаць у распаў-

сюджэнвіні «Нівы».

Цілар толькі мы заведваемся, што ў 1946 годзе ў Польшчы была праведзеная бутоўальная ліквідацыя беларускага школытва і культурынага жыцця. Атмасфера тэрору да сяньняшнях дзён поўнасці не злыкідавана. «Ніва» з 30.9.56 пісала: «У 1949 г. у Беластоку паўсталі сярэдняя і пачатковая школы. Набор вучняў, асабліва ў класы школы пачатковое, не адбыўся гладка. Чаму? Бацькі паміталі яшчэ наядайшыя часы — год 1946, калі такім імінсцем беларускі школы, у якіх вучыліся тады іх дзеці, былі бязь імякага выяўленення, бязылітасна злыкідаваныя...»

Беларуское нацыянальнае жыццё на-
тыкаецца ё дадей на вілізарны цяж-
касці з боку польскіх уладаў. Най-
зырчы гэта выяўліенне ў галіне шко-
льніцтва. Гэтак, на сёлетнія жыніч-
кай канфэрэнцыі беларускіх настаўні-
каў гаварылася (гл. «Ніва», 16.9.56):
«Беларускія школы ў нас моцна заняд-
баныя. У Аддзеле Асьветы, у Прэзыды-
юме павятовае рады народовай ніяма ні-
воднага працайдніка, які-о ведаў бела-
русскую мову. Ніяма каму парадзіць бела-
рускаму настаўніку. У нас толькі
фармальна вырашана проблема бела-
рускіх школ...»

Сібір на катаргу, дзе ён і памірае ў 1884 годзе.

Быў актыўным і В. Карапткевіч. Э-
яго вершы, акрамя прысьвечанага Да-
рэўскому-Вярыгу, захаваліся яшчэ «Пе-
сня з паклонам» і «Туга на чужой ста-
ране».

Але, «даўно насьпелая неабходнасць»
сур'зіна заніцца вывучэннем лі-
таратурнай спадчыны і «забытых ім-
янаў», яе твары застаецца, нажаль толькі прыватным жаданнем аўтара

разгляданага артыкулу. Жыццёўка

правяла ў Савецкім Саюзе съвестыца

аб іншым, хоць XX зіезд КПСС і высуну

новы прынцып «прагрэсыўнага характа-

ру» нацыянальна-адраджэнскіх і выз-

вольных рухаў нерасейскіх народоў.

Жыцьцем съвесткам дарэмынных мараў I. Ба-

са зъяўліеніем новы фальсифікат гі-

сторы беларускага народу. «Беларус-

ская ССР», вылазіны ў Маскве ўжо ў

гэтым годзе пад рэдактарствам I. Ка-

рапткевіча, Н. Раманоўскага і Т. Хадкеві-

ча. У гэтым фальсифікаце паразнайшаму

пастарава ў заслугі перад сваім наро-

дам, будзе прысуджаны Дарэўскому-Вя-

ригу лігерыў вінок. З свайго боку

В. Карапткевіч таксама адносіў аўтара

верши Дарэўскага-Вярыгі, закліканы

апошнія прысьвяціць сваю музы «зя-

мыцім роднай», вызволільнай бараць-

бе імінскімі аўтарамі. Шмат якія

спадчыны пастаўскага народу

занічыліся ў звязку з гэтым

заслугамі Дарэўскага-Вярыгі.

На тэй-же настаўніцай нарадзе яш-

чи раз выявіўся страх беларускіх бап-

коў пасыльцаў сваіх дзяцей у родную

школу. «Пасыль вайны», — чытае тым-жэ пумары «Нівы», — беларускі

школы началі добра развівавацца, але

началі іх ліквідаваць, а панер лідэ-

зімінскімі аўтарамі. Шмат якія

спадчыны пастаўскага народу

занічыліся ў звязку з гэтым

заслугамі Дарэўскага-Вяригі.

На тэй-же настаўніцай нарадзе яш-

чи раз выявіўся страх беларускіх бап-

коў пасыльцаў сваіх дзяцей у родную

школу. «Пасыль вайны», — чытае тым-жэ пумары «Нівы», — беларускі

школы началі добра развівавацца, але

началі іх ліквідаваць, а панер лідэ-

зімінскімі аўтарамі. Шмат якія

спадчыны пастаўскага народу

занічыліся ў звязку з гэтым

заслугамі Дарэўскага-Вяригі.

На тэй-же настаўніцай нарадзе яш-

чи раз выявіўся страх беларускіх бап-

коў пасыльцаў сваіх дзяцей у родную

школу. «Пасыль вайны», — чытае тым-жэ пумары «Нівы», — беларускі

школы началі добра развівавацца, але

началі іх ліквідаваць, а панер лідэ-

зімінскімі аўтарамі. Шмат якія

спадчыны пастаўскага народу

занічыліся ў звязку з гэтым

заслугамі Дарэўскага-Вяригі.

На тэй-же настаўніцай нарадзе яш-

чи раз выявіўся страх беларускіх бап-

коў пасыльцаў сваіх дзяцей у родную

школу. «Пасыль вайны», — чытае тым-жэ пумары «Нівы», — беларускі

школы началі добра развівавацца, але

началі іх ліквідаваць, а панер лідэ-

зімінскімі аўтарамі. Шмат якія

спадчыны пастаўскага народу

занічыліся ў звязку з гэтым

заслугамі Дарэўскага-Вяригі.

На тэй-же настаўніцай нарадзе яш-

чи раз выявіўся страх беларускіх бап-

коў пасыльцаў сваіх дзяцей у родную

школу. «Пасыль вайны», — чытае тым-жэ пумары «Нівы», — беларускі

